

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ -
ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ / ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ
ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Σκουτέλης Νίκος αρχιτέκτων μηχανικός - καθηγητής Π.Κ.

ΒΕΤΑΠΛΑΝ Α.Ε.Μ. εταιρεία μελετών - **Συριγωνάκης Γεώργιος** πολιτικός μηχανικός

Τσάπαλης Αντώνιος ηλεκτρολόγος μηχ. - **Πασχαλίδης Γεώργιος** μηχανολόγος/ηλεκτρ. μηχανικός

Καμπουρόπουλος Νικόλαος τοπογράφος μηχανικός - **Ρέντζος Δημήτριος** πολιτικός μηχανικός

Κοινός εκπρόσωπος

Νίκος Σκουτέλης αρχιτέκτων μηχανικός – Επίκουρος Καθ. Πολυτεχνείου Κρήτης
Έδρα : Οδός Πατρός Αντωνίου 7 – 71202 Ηράκλειο Τηλ. 2810-300487

Συνεργάτες : Αντώνης Δυσσεάκης - Γιάννης Λιόφαγος - Σταυρούλα Κατσαούνη
Μάνος Παπαδάκης - Ορφέας Χαϊρέτης - Χριστιάννα Καρφή - Μαρίνα Παπαδάκη

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2014

<u>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ</u>	<u>σελίδα</u>
A. Ιστορικό	3
B. Αξιολόγηση της κατάστασης σήμερα	6
Γ. επικαιροποίηση των μελετών 1993-1996	9
Δ. Βιοκλιματικές παράμετροι - Φυτεύσεις	16
Ε. Περιβαλλοντικές παράμετροι - Φωτισμός	18
Στ. Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις	21
Ζ. Οι νέες προοπτικές του δημόσιου χώρου	25
Βιβλιογραφία	29

<u>ΣΧΕΔΙΑ</u>	<u>ΚΛΙΜΑΞ</u>
T.1-4 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ	1:200
A.1 ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ	1:2.000
A.2 ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΠΕΖΩΝ-ΟΧΗΜΑΤΩΝ	1:1.000
A.3 ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ	1:1.000
A.4 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ - ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΕΙΣ	1:200
A.5 ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	1:1.000
A.6 ΤΟΜΕΣ	1:1.000
A.7 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	1:200
A.8 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ	1:200
A.9 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ - ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟ	1:200
A.10 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΗΡΩΝ - ΒΙΓΛΑ	1:200

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Τον Φεβρουάριο του 1993, ο Δήμος Ηρακλείου, συνεπικουρούμενος από τον Σύλλογο αρχιτεκτόνων Νομού Ηρακλείου, προκήρυξε Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό για την διαμόρφωση της πλατείας Ελευθερίας. Ο διαγωνισμός αυτός προωθήθηκε παράλληλα με άλλον, επίσης Πανελλήνιο, για την οργάνωση των χώρων του Ανατολικού Πολεοδομικού Κέντρου, στο λιμάνι. Τον Ιούλιο 1993 ολοκληρώθηκε αυτός ο δεύτερος διαγωνισμός και τον Σεπτέμβριο ο διαγωνισμός για την πλατεία Ελευθερίας, όπου αναδείχτηκε νικήτρια η ομάδα των Ν.Σκουτέλη - Κ.Ιωάννου. με συνεργάτες τους αρχιτέκτονες Flavio Zanoni και Smiljan Radic και σύμβουλο τον γλύπτη Γιώργο Ζογγολόπουλο.

Σε αυτή την σχεδιαστική πρόταση που βραβεύτηκε στον Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό, επιδιώχτηκε να αποδοθεί η χαμένη ταυτότητα στον δημόσιο χώρο μέσω τριών θεωρήσεων :

1. Οργάνωση - συμμετοχή του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου.
2. Επιαναφορά στη μνήμη στοιχείων της ιστορίας της πλατείας.
3. Τεχνικές -λειτουργικές αλλαγές, δηλαδή κυκλοφοριακές ρυθμίσεις της μελέτης Δοξιάδη, νέες πεζοδρομήσεις, προσαρμογή των χώρων στα καφέ, κινήσεις πεζών, χρήσεις κτιρίων, κ.α.

Με μία και μόνη χειρονομία, η οποία αρχικά μπορεί να δίνει την εντύπωση απλού γεωμετρικού καπρίτσιου, οι δύο τεμνόμενοι κύκλοι, σχεδιάστηκε η πλατεία ως σύνολο, συνδέοντας τις γύρω από αυτήν περιοχές, μαζί με τις απολήξεις των οδών.

Δύο κυκλικές τεμνόμενες επιφάνειες φέρνουν σε διάλογο τον χώρο επί της πλατείας με εκείνον της τάφρου, σε χαμηλότερο επίπεδο 11 μέτρων. Διαγώνιοι, εφαπτόμενες και ομόκεντροι κύκλοι συντίθενται για την απόδοση των υπολοίπων σχεδιαστικών αναγκών.

Στα πρακτικά της Κριτικής Επιτροπής, μεταξύ των άλλων διαβάζουμε ότι :
« Ο αστικός χαρακτήρας, η κλίμακα και η γεωμετρία που επικρατούν, συγκροτούν ένα χώρο άνετο, ευανάγνωστο και ευέλικτο, αλλά συγχρόνως απόλυτα ορισμένο και ισχυρό ώστε να ανταποκρίνεται στους σύνθετους ρόλους του . . . Η μελέτη γενικότερα χαρακτηρίζεται από υψηλή ποιότητα αρχών σύνθεσης και ύφους και

αποπειράται με αρκετή επιτυχία να αποδώσει στην πλατεία Ελευθερίας και στον ευρύτερο χώρο κλίμακα και χαρακτήρα αστικού χώρου επιβλητικού και συνεκτικού χωρίς να οδηγείται στην ακρότητα του μνημειακού ή του αφηρημένου. Η ανάγνωση του χώρου στην μικροκλίμακα, όπως θα είναι αντιληπτός από τον καθημερινό χρήστη, προδιαγράφεται μάλλον σαν εντύπωση έντονη και ερεθιστική αλλά συγχρόνως φιλική και οικεία ».

Η αρετή εκείνης της σχεδιαστικής πρότασης επαφίεται ως επί το πλείστον, στην ολοκληρωμένη σχέση που προτείνει μεταξύ πόλης και τειχών (πρόκειται για το ένα τρίτο της συνολικής επιφάνειας του ιστορικού κέντρου). Αυτή ακριβώς η αρετή της να επεμβαίνει και να αποδίδει νέο χαρακτήρα σε χώρους κεντρικούς, κάνοντάς τους να λαμβάνουν μέρος σε νέο σχήμα μαζί με τα μνημεία.

Η ανάθεση εκπόνησης των σταδίων Προμελέτης και Οριστικής μελέτης έγινε τον Απρίλιο 1994 με τίτλο **ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ** και ομάδα εργασίας: Σκουτέλης Νικόλαος – Φλάβιο Ζανόν και ΒΕΤΑΠΛΑΝ Α.Ε.Μ. Ιωάννου Κωνσταντίνος και Μακρής Νικόλαος (Στατικές μελέτες) ΤΕΗΜ Ε.Π.Ε. Τσάπαλης Αντώνιος (Η/Μ μελέτες) και Νισταζάκης Ιωάννης (τοπογραφικά)

Τις εργασίες των μελετητών επέβλεπε **Επιτροπή Παρακολούθησης** που απαρτιζόταν από εκπροσώπους του Δημοτικού Συμβουλίου, του Σ.Α.Ν.Η., του ΤΕΕ/ΤΑΚ, της ΚΓ'ΕΠΚΑ, της 13ης ΕΒΑ και την προϊσταμένη της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων.

Το καλοκαίρι του 1994 παραδόθηκε η Προμελέτη του έργου και στην φάση αυτή τροποποιήθηκε η σύμβαση δίδοντας προτεραιότητα στο κεντρικό τμήμα του χώρου και αφήνοντας τις πλατείες Μουσείου και Δασκαλογιάννη σε δεύτερη φάση ώστε να ακολουθήσουν άλλο χρονοδιάγραμμα. Παράλληλα, για την περιοχή του πρώτου Ηρώου της Κρήτης, (πρώην λούνα παρκ), στο νότιο τμήμα του χώρου είχε παρθεί απόφαση δικαστηρίου για την κατοχή του χώρου από ιδιώτες.

Με την αρ.356/94 απόφαση του Δ.Σ. του Δήμου ελαττώνεται η περιοχή μελέτης (αφαιρείται **α.** η περιοχή Βίγλα επί των τειχών, **β.** η πλατεία Δασκαλογιάννη και **γ.** περιοχή εντός της τάφρου).

Η αρχική επιφάνεια 54.000 τ.μ. της περιοχής μελέτης συρρικνώνεται σε 25.000 τ.μ. δηλαδή στο κεντρικό μόνον τμήμα της.

Με την από 25.07.1995 συμπληρωματική σύμβαση ανατίθεται και το στάδιο Μελέτης Εφαρμογής διαχωρίζοντας το έργο σε Α' και Β' φάση (Α' κεντρικός χώρος - Β' πλατεία Μουσείου και σύνδεση σήραγγας)

Η Μελέτη Εφαρμογής ολοκληρώνεται κατά το έτος 1995 και η κατασκευή της Α' φάσης του έργου υλοποιείται μεταξύ Νοεμβρίου 1996 και Σεπτεμβρίου 1998.

Ενδιάμεσα, με την απόφαση αρ. 52/1998 το Δ.Σ. αποφασίζει την λύση της σύμβασης χωρίς την ολοκλήρωση των μελετών Β' φάσης.

Με την απόφαση αρ. 35/10.10.95 και 993/19.07.96 το **Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο** ενέκρινε την τροποποιημένη Προμελέτη για την περιοχή πλατείας Μουσείου και Επιγραφικής Συλλογής (Β' Φάση μελέτης) και την Προμελέτη για τις υπόγειες κατασκευές που θα ενώνουν την πλατεία με την βενετσιάνικη σήραγγα, αντίστοιχα.

Τέλος εγκρίνεται η μελέτης εφαρμογής για την διαμόρφωση του κεντρικού χώρου, Κ.Α.Σ. (αρ.36163/ 993 - 30.04.1996)

Από τον **Νοέμβριο 1996** έως τον **Σεπτέμβριο 1998** κατασκευάζεται το έργο από την εταιρεία ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. με έκπτωση 61%.

Τον **Ιανουάριο 1998** ο Δήμος Ηρακλείου προβαίνει σε ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ αποκλείοντας την ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ στην **Β' φάση**

(ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ - ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ - ΥΠΟΓΕΙΑ ΣΗΡΑΓΓΑ)

Η συμπληρωματική του μεγάλου έργου διαμόρφωση της σύνδεσης με την σήραγγα της παλιάς πύλης Αγίου Γεωργίου, συμπεριλαμβανόμενου του πεζοδρομίου επί της τελευταίας ευθείας της λεωφόρου Ικάρου, οδήγησε σε ένα είδος συναισθηματικού αδιέξοδου. Σε άμεση επαφή με τον αποστασιοποιημένο χώρο της πλατείας κατασκευάστηκε η κάθοδος, το θύρωμα και μια νέα σήραγγα σύνδεσης ως έργο των Βενετσιάνων, με επενδύσεις πωρόλιθου σε ένα παιχνίδι ταύτισης και ηθελημένης, ωστόσο στείρας συνέχειας με την ιστορία.

Μαζί με τις μικροδιορθώσεις σε τμήματα καταστροφής, το έργο αυτό διαιωνίζει μεθόδους σχεδιασμού συμβατικότητας, ανάρμοστους στο μέγεθος και στη σημασία του μνημειακού συνόλου των τειχών και δεν

συμβαδίζει με τη σύγχρονη αντίληψη για τις επεμβάσεις και τη διαχείριση των μνημείων.

Β. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

Από το παραπάνω ιστορικό, συμπεραίνει κανείς ότι ενώ επί των αρχών επέμβασης ο **Δήμος**, ως αγωνοθέτης και έπειτα εργοδότης της μελέτης, για την υλοποίησή της σε έναν τόσο σημαντικό χώρο, **είχε λάβει θέσεις πρωτοπόρες σχετικά με τις αρχές, στην προώθηση και εφαρμογή τους συνέτρεξαν καθαρές συμπτώσεις και όχι μια δομημένη άποψη πολιτικών και διανοούμενων για την πόλη, στοιχείο απαραίτητο για την εξέλιξη του δομημένου περιβάλλοντος.**

Στον παραπάνω ελλιπή συντονισμό μεταξύ ζητούμενου και προώθησης των λύσεων, συνέτρεξαν αρκετές συμπτώσεις οι οποίες δημιούργησαν αρνητικό περιβάλλον στην εφαρμογή της μελέτης και στην μετέπειτα χρήση των κατασκευών, όπως :

- Η κατασκευή παρατάθηκε πολλές φορές και άργησε η παράδοση του έργου, δημιουργώντας αναταραχή στην λειτουργία του κέντρου.
- Η μεγάλη έκπτωση έφερε σε αδιέξοδο την ανάδοχο εταιρία, με αποτέλεσμα την εισαγωγή ευτελέστερων υλικών και επεξεργασιών.
- Πολιτικές συγκυρίες οδήγησαν μέρος των τοπικών ΜΜΕ σε εκστρατεία δυσφήμισης.
- Το σύγχρονο των μορφών στα στοιχεία εξοπλισμού δεν έγιναν κατανοητά στο ευρύ κοινό και ακόμα διακωμωδούνται.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω κάποιοι προέβησαν σε βανδαλισμούς, που έβρισκαν νομιμοποίηση στην κατακραυγή των πολλών. Η δημοτική αρχή συχνά προσπάθησε να ανατρέψει την δυσπιστία για το έργο, με μικροεπεμβάσεις, συμβατικότερους σχεδιασμούς, αλλά και κατάργηση μέρους των κατασκευών. Χαρακτηριστικό ότι καλύφθηκαν με μπετόν πίδακες και ρυάκια που έτρεχαν στην δενδροφυτεμένη περιοχή, ότι καταργήθηκαν σταδιακά οι προβολείς ανάκλασης στα φωτιστικά, δεν υπήρχε φροντίδα στην καθαριότητα και στην ορθολογική διαχείριση των ιδιωτικών συμφερόντων.

Ωστόσο ο χρόνος άρχισε να δρα καταλυτικά υπέρ των αρχικών θέσεων και επιλύσεων. Η πλατεία με τα κακώς τοποθετημένα μάρμαρα, τα εχθρικά σίδερα και την απόμακρη, δύσκολα οικειοποιήσιμη ατμόσφαιρα έγινε σημείο αναφοράς των εκδηλώσεων ενθουσιασμού ή διαμαρτυρίας, γιορτής και περιπάτου όπως παλιά. Οι νεώτεροι, όταν γνώρισαν τον χώρο, μεγάλωσαν με αυτόν, άρχισαν εκφράζουν άποψη με πρόσημο θετικό. Αποστασιοποιημένοι από νοσταλγικές εικόνες μιας καλύτερης εποχής, βρήκαν έναν χώρο ανοιχτό, ευρύχωρο, ικανό να περιέχει τον κάθε αυθορμητισμό τους. Την ημέρα είναι πέρασμα σε όλους τους διαβάτες του κέντρου, το απόγευμα στέκι για νέους και μετανάστες, τα βράδια γεμίζει από εφήβους που χορεύουν στον ρυθμό του χιπ-χόπ ή κάνουν πατινάζ.

Στην αργή αλλά σταθερή επίλυση μιας αρχικής δεισδαιμονίας, ο χρόνος πάλι έδρασε με έναυσμα τις αρχικές καταστροφές και σήμερα μετά από είκοσι χρόνια από τους πρώτους σχεδιασμούς και δεκαπέντε από την υλοποίηση του έργου, παρουσιάζει:

1. **Υπερπληθώρα κίνησης και στάσης τροχοφόρων.**
2. **Ασφυκτική στάθμευση τουριστικών λεωφορείων.**
3. **Υπερβολική παρουσία ΤΑΞΙ.**
4. **Παράνομη στάθμευση.**
5. **Αυθαίρετες επεμβάσεις ενοικιαστών χώρων πέραν των συμβατικών.**
6. **Φυσική φθορά αλλά και βανδαλισμοί σε στρώσεις και εξοπλισμό.**
7. **Ελάχιστη αστυνόμευση σε παράνομες συμπεριφορές.**

Γενικεύοντας μπορούμε να αναφερθούμε σε δύο σημαντικούς πόλους μιας τέτοιας δυσλειτουργίας:

Το **Αρχαιολογικό Μουσείο** στην βόρεια άκρη της περιοχής και το **ΙΑΤΡΙΚΟ Κρήτης** στην νότια απόληψη, κάτω από την Βίγλα. Πρόκειται για δομές με μεγάλες ανάγκες σε χώρους στάθμευσης εκτός των κυρίως χώρων τους, που επιβαρύνουν την κυκλοφορία και ως αποτέλεσμα υποβαθμίζουν την εμβέλεια του χώρου, τόσο την αισθητική, όσο και την νοηματική.

Όσον αφορά στο Μουσείο, πρόκειται για το μέγιστο χώρο πολιτισμού στο νησί, μοναδική συλλογή στον κόσμο, με αποκλειστικότητα στην μινωική τέχνη, που προβάλλει την Κρήτη και ειδικά την πόλη του Ηρακλείου, σε

σημαντικό τόπο επίσκεψης διεθνώς. Η λειτουργία του οφείλει να συνεχίζει αδιάκοπτα και να τονίζεται, όμως λαμβάνοντας υπ' όψιν μια νέα δυναμική που γεννιέται τώρα, με την επανέκθεση των θησαυρών του στο ανακαινισμένο κτήριο.

Αντίθετα το ΙΑΤΡΙΚΟ Κρήτης χωρίς να διαθέτει οικείους χώρους στάθμευσης έχει σιωπηλά προσαρτήσει την μεγάλη τριγωνική νησίδα μεταξύ των οδών Αβέρωφ και Πεδιάδος.

Εύκολα γίνεται κατανοητό ότι οι δυσλειτουργίες προήλθαν τόσο από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές της κατασκευής του χώρου, αλλά από πολλούς άλλους παράγοντες, τουριστικούς πράκτορες, διοικητικούς υπαλλήλους, χρήστες /ενοικιαστές και σχεδιαστές επιμέρους επεμβάσεων, που είχαν προσωπική άποψη για τον χώρο και το μνημειακό σύνολο της πλατείας, για ίδιον όφελος.

Ως σημαντικότεροι παράγοντες υποβάθμισης λοιπόν αναδεικνύονται :

A. Η υπερβολική κίνηση και στάση τροχοφόρων.

B. Η ελαστικότητα των Αρχών στην διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Γ. Οι κακοτεχνίες των εργολάβων.

Ανακεφαλαιώνοντας, αναλογιζόμενοι τα παραπάνω, η υποβάθμιση του δημόσιου χώρου οφείλεται στην κακώς νοούμενη ιδιωτική πρωτοβουλία σε σχέση με το κοινό καλό που οδηγεί στην υπερπλήρωση του χώρου με αντικείμενα και κατασκευές περιττές που καλύπτουν στην ματιά του περαστικού την θέαση των δημόσιων κτηρίων, του μνημειακού τείχους, των ανδριάντων, του πρασίνου, τέλος ψηγμάτων φυσικού πλούτου μέσα στο αστικό τοπίο, ικανών να αναπλάθουν την εικόνα μιας πόλης καθαρής και την ψυχική διάθεση της ελευθερίας.

Γ. ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ 1993-1996

Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός και στη συνέχεια η Προμελέτη της μελετητικής ομάδας Σκουτέλη προσπαθούσε να ανταποκριθεί στα αρχικά ζητούμενα, που αφορούσαν νέες διαμορφώσεις ικανές να υλοποιούν τις κατευθύνσεις που δίδόντουσαν στην προκήρυξη του διαγωνισμού και αποτελούσαν την κεντρική φιλοσοφία του:

Κεντρικός χώρος	⇒	ενοποίηση χώρων μόνο για πεζούς
Πλατεία Μουσείου	⇒	ανταπόκριση με το Μουσείο
Πλατεία Δασκαλογιάννη	⇒	ως συνέχεια των κεντρικών χώρων
Απολήξεις οδών	⇒	« «
Σύνδεση με τείχη	⇒	συνδυασμός με πορείες επισκεπτών
Πύλη Αγίου Γεωργίου	⇒	ενεργοποίηση ιστορίας /λειτουργίας
Προτάσεις όψεων κτηρίων	⇒	προς μια δύσκολη εναρμόνιση

Ζητούμενες προτάσεις νέων λειτουργικών ενότητων :

Νέες χρήσεις στα κτήρια πρώην: Νομαρχίας – Δικαστηρίων – Αστυνομίας
Διοίκηση και Πολιτισμός

Νέο γλυπτό Άγνωστου Στρατιώτη Προς αναζήτηση μιας νέας σχέσης στο νέο πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας των χώρων, λαμβάνοντας υπ'όψιν την αποστασιοποίηση από τις παρελάσεις !!!

Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Δήμος Ηρακλείου προέβη σε έναν σημαντικό διαγωνισμό και αντίστοιχη ανάθεση που αφορούσε την ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ. Κατά την διάρκεια εκπόνησης αυτής της μελέτης έγινε εφικτό να εφαρμόζονται σταδιακά πολλές από τις προβλέψεις, όπως μονοδρομήσεις, διαμορφώσεις πεζοδρομών και συνδέσεις με τα τείχη. Παράλληλα το Γραφείο Τειχών του Δήμου προώθησε την αποκατάσταση πυλών και σηράγγων πρόσβασης σε χαμηλές πλατείες, αναδεικνύοντας τον πλούτο του δημόσιου χώρου που εδώ ταυτίζεται με τον ιστορικό, ως κοινού αγαθού προς χρήση.

Λαμβάνοντας υπ'όψιν όλα τα προηγούμενα και μελετώντας τις συμπεριφορές και τις απόψεις των πολιτών, όμως και την διαχείριση εκ

μέρους των περιοίκων και του Δ.Η. της οποίας έτυχε η πλατεία, γεννάται το ερώτημα :

Τι είδους πλατεία θέλουμε στον κομβικότερο χώρο της πόλης μας ;

Σε άλλες πόλεις της Ευρώπης, μικρές και μεγάλες αυτός ο κεντρικός χώρος είναι αφιερωμένος στην ανάδειξη μιας ιδέας για την κοινή πορεία της κοινωνίας. Άλλοτε αυτή ήταν η εξουσία ενός βασιλιά όπου επικεντρωνόταν τα ιδεώδη ενός έθνους, άλλοτε τα σύμβολα μιας εξουσίας ξένης, συχνότερα τα τελευταία 150 χρόνια η ανάδειξη των δημοκρατικών θεσμών. Αυτός ο χώρος μιας κεντρικής πλατείας είναι συνήθως χώρος :

Αυστηρός, ως ανάδειξη της σιγουριάς και της καθαρότητας των μηνυμάτων του.

Τελετουργικός, ως θέατρο διεκπεραίωσης των παραστάσεων μιας εξουσίας.

Μνημειακός, ως αποτέλεσμα της συνεχούς σημασιοδότησής του στους ιστορικούς χρόνους.

Άρα η πλατεία ως χώρος, θα πρέπει να ομολογεί ότι ήταν πάντα εκεί, δεκτικός στην μεταβολή, στις συλλογικές δράσεις, σε κοινή τροχιά με την κοινωνία που οφείλει να φιλοξενεί.

Μια άλλη απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε θα ήταν ότι μια πλατεία οφείλει να είναι :

Συλλογική, επειδή απευθύνεται σε όλες τις ομάδες και εδώ μπορούν να συνενυρεθούν, να συλλογιστούν και να δράσουν προς νέες προοπτικές.

Συναινετική, επειδή οφείλει να οδηγεί τις συμπεριφορές των ομάδων συγκερασμό.

Προσφιλής, επειδή στους χώρους της ο καθένας θα μπορεί να βρίσκει μια γωνιά προς οικειοποίηση, παρηγοριά στην συμπερίληψή του ως μέλος μιας πολυπολιτιστικής κοινωνίας.

Η δική μας πλατεία είναι ένας χώρος πολυπρόσωπος, όπου εκτός του κεντρικού τομέα, οι απολήξεις του προς τον περισσότερο πυκνά δομημένο αστικό χώρο αποτελούν αυτόνομους χώρους, μικρότερες πλατείες, όπου στην καθεμία είναι δυνατόν να αναδυθεί περισσότερο από ότι στο κέντρο, μια από τις παραπάνω παραμέτρους, με σκοπό να συμπεριλάβει όσο το δυνατόν περισσότερες ομάδες, δράσεις και καταστάσεις. Από την εξέταση

των προτεινόμενων στην βραβευθείσα πρόταση του 1993 και στην προμελέτη του 1994, αναδεικνύονται δύο θεματικές:

1. Τα σημερινά προβλήματα έχουν την ρίζα τους στην μεγάλη κυκλοφοριακή πύκνωση.
2. Οι επιμέρους διευθετήσεις που προτάθηκαν τότε είναι δυνατόν να επικαιροποιηθούν και να επανέλθουν.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ. Η κυκλοφορία οχημάτων και πεζών αναλύεται σε κεφάλαιο που ακολουθεί. Βασικές παράμετροι του σχεδιασμού θα είναι : η μονόδρομη ήπια κυκλοφορία επί της οδού Δικαιοσύνης, η μονοδρόμηση του τελευταίου τμήματος της λεωφόρου Ικάρου, τέλος η πεζοδρόμηση της πλατείας του Αρχαιολογικού Μουσείου.

ΝΕΕΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ ΧΩΡΩΝ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ. Στην λειτουργία της ως χώρος στάθμευσης των τουριστικών λεωφορείων, προτείνεται η πλήρης πεζοδρόμηση, με ένταξη υψηλού πράσινου και διαμόρφωση της ανοιχτής όψης των ακαλύπτων από τα κτήρια επί της οδού Ιδομενέως, με νέο κτήριο ικανό να οργανώσει ένα κοινό μέτωπο και να αποδώσει σταθερότητα και ισορροπία στον δημόσιο χώρο. Η νέα διαμόρφωση αποδίδει στο Αρχαιολογικό Μουσείο ένα αντίκρουσμα δημόσιου χώρου, είσοδος/έξοδος στις ομάδες των επισκεπτών και μια εικόνα αξιοπρεπή και προσφιλή.

Το κτήριο που προτείνεται απαντάει στα παρακάτω ζητούμενα :

- Διαμόρφωση μετώπου πλατείας στην νότια και δυτική πλευρά.
- Συνδυασμός με φυτεύσεις και χώρους καθιστικού.
- Ένταξη δημόσιων τουαλετών σε ημιυπόγειο χώρο.
- Την οργάνωση ενός αξιοπρεπούς μικρού μουσείου για τις επιγραφές.

Αυτή η τελευταία χρήση, εφόσον θεωρηθεί ανεπίτρεπτη από το ΥΠ.ΠΟ.Τ. θα επιτρέψει στο νέο κτήριο να λειτουργήσει ως πωλητήριο ποιοτικών ειδών λαϊκής τέχνης, ή πωλητήριο του Τ.Α.Π.Α.

Ως προς την κυκλοφορία των λεωφορείων, η άφιξη και η επιβίβαση μεταφέρονται επί των οδών στην πλατεία Ελευθερίας, στην ανώνυμο και

στην αρχή της οδού Μποφώρ. Τα λεωφορεία θα συνεχίζουν με κάθοδο στην περιοχή βόρεια του προμαχώνα *Sabbionara* (σημερινά ΚΤΕΛ), ή εντός της ανατολικής τάφρου. Μια εναλλακτική θέση στάθμευσης των λεωφορείων θα είναι μικρό κτήριο στο δημοτικό οικόπεδο στο πρηνές, βόρεια της οδού Δημοκρατίας, επιφάνειας 2.000 τ.μ. σε ημιόροφο με 15 θέσεις λεωφορείων και σε δώμα για 13 λεωφορεία, στην ταράτσα του. Στο υπόγειο μπορούν να σταθμεύουν 48 Ι.Χ.

(συνολικά 28 λεωφορεία και 48 ιδιωτικά αυτοκίνητα.)

Μετά την επίσκεψη στο Μουσείο, οι τουρίστες θα μπορούν περπατώντας να φτάνουν στα λεωφορεία, στην περιοχή των ΚΤΕΛ στην παραλιακή μέσω της πύλης στον προμαχώνα *Sabbionara*, ή στην κοντινότερη τάφρο, μέσω της σήραγγας πύλης Αγίου Γεωργίου.

ΛΩΒΟΣ ΤΕΙΧΟΥΣ - ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Η αρχική πρόταση προέβλεπε την τοποθέτηση εδώ του μνημείου του Άγνωστου Στρατιώτη σε ιδεατό άξονα με το άγαλμα του Ελευθερίου Βενιζέλου, το παλιό Ηρώο και τον επιπρομαχώνα της Βίγλας. Προέβλεπε έναν χώρο ανοιχτό, όπου στον περίπατο αναγνωρίζεται ως θέση θέας προς την πλατεία, στο λιμάνι, στα ανατολικά προάστια.

Εδώ βρίσκεται απόληξη η γέφυρα που συρράπτει το τείχος στην θέση της επιχωμένης χαμηλής πλατείας.

Η ΠΕΖΟΓΕΦΥΡΑ

Στην βραβευμένη μελέτη η συρραφή των διαδρομών επί των τειχών γινόταν με την διαμόρφωση του πεζοδρομίου στην Ανώνυμο σε ράμπα, που στην συνέχεια ανεβαίνει σε στάθμη ικανοποιητική, ώστε να περνάει ως πεζογέφυρα απέναντι, στο πεζοδρόμιο της οδού Μποφώρ. Η συρροή της κυκλοφορίας σε αυτόν τον κόμβο νότια του Μουσείου, αποτρέπει σήμερα τους πεζούς, ενώ η προτεινόμενη μελλοντική πεζοδρόμηση της πλατείας και η αποβίβαση / επιβίβαση των τουριστών στα γύρω πεζοδρόμια, μας ορίζει ένα νέο πλαίσιο στο οποίο η γέφυρα αυτή βρίσκεται λόγω ύπαρξης.

Ως προς την λειτουργικότητά της είναι δομή αναμφισβήτητα αναγκαία, ως προς την τοποθέτησή της νοητικά συρράπτει την διακοπή του τείχους.

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Στον κεντρικό χώρο της η πλατεία χρήζει τροποποιήσεων που αφορούν σε περιβαλλοντικές - βιοκλιματικές προτάσεις αναβάθμισης, παράλληλα με την βελτίωση των κατεστραμμένων υλικών και εξοπλισμού. Οι επιλύσεις θα παρουσιαστούν σε χωριστά κεφάλαια παρακάτω.

Εκείνο που μας συνδέει με τις προηγούμενες παραδοχές είναι ότι εδώ υπάρχει η κάθοδος για την είσοδο στην σήραγγα, που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον από τους μισούς επισκέπτες του Αρχαιολογικού Μουσείου. Οι άλλοι μισοί θα κατεβαίνουν από την σήραγγα στην *Sabbionara*.

Η σημερινή πρόταση επιστρέφει στην επίλυση όπου η κάθοδος αυτή λειτουργεί ως ανοιχτός θεατρικός χώρος, άνετος και ευχάριστος ως κλίμακα, προσφερόμενος για στάση / ξεκούραση. Κατεδαφίζεται το περιμετρικό τοίχιο και ο χώρος ανοίγει στην πλατεία, με διαφανές κιγκλίδωμα.

Εδώ μπορούν να βρίσκουν την θέση τους τα βασικά δεδομένα της αρχικής ιδέας για την πλατεία : **οι χαράξεις** από τις βολές των κανονιών, ο **κεκλιμένος δίσκος** με την διαφορά στάθμης από την Ανώνυμη οδό, ο διαγώνιος **διάδρομος** με την σειρά των φανοστατών και το **κιάσκι** ορχήστρας. Κάθε ένα από αυτά τα στοιχεία επανεξετάζεται και αποδίδεται με νέα μορφή και τάξη στο σύνολο.

Οι **χαράξεις** εξακολουθούν να ορίζουν έναν κάναβο αναφοράς για κάθε στρώση και χρήση στην περιοχή, επαναδιατυπωμένες με νέα υλικά.

Ο **κεκλιμένος δίσκος** με την καθαρή δυτική πλευρά του προς τα κτήρια και την φυτεμένη προς την Ανώνυμη οδό, εμπλουτίζεται με νησίδες πρασίνου - στάση σε κήπους, βελτιωμένα παγκάκια και φωτισμό.

Ο **διαγώνιος διάδρομος** επί του οποίου συντάσσεται η σειρά των φανοστατών αποκτάει πλατύτερο εύρος ώστε να λειτουργεί ως κεντρικός πυρήνας κίνησης και στάσης, πλαισιωμένος από στιβαρό εξοπλισμό, τέτοιο που να μετατοπίζει το βλέμμα και την κίνηση σε όλες τις μεριές και όχι γραμμικά όπως σήμερα.

Το **κιάσκι** της δημοτικής μπάντας σημείο αναφοράς πλέον της νεολαίας και σημείο εκκίνησης των *skateboarders* επενδύεται στην κατωφέρειά του με διάτρητο ημιδιαφανές υλικό και λειτουργεί ως αστικό φωτιστικό.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Η πλατεία αυτή είχε πάντα μια δική της χροιά, σε συσχετισμό με τα δικαστήρια αρχικά, περισσότερο πράσινη, στο ημίφως τα τελευταία είκοσι χρόνια και μαζί συρρικνωμένη από τα κλειστά κιόσκια των γύρω καταστημάτων τώρα τελευταία. Η μεγάλη πυκνότητα του ιδιωτικού συμφέροντος εδώ έχει καταλήξει ο χώρος να μην μοιάζει πλατεία δημόσια, ούτε να συνάδει με την αυστηρότητα στα νεοκλασικίζοντα πρώην οθωμανικά κτήρια στρατώνων (Δικαστήρια - Περιφέρεια).

Εδώ μπορούν να δοθούν δύο λύσεις:

1^η - Η αντικατάσταση των διαφορετικών τύπων και υλικών στεγάστρων με νέα ομοιόμορφα, που να ανοίγουν και να κλείνουν, αφήνοντας διαδρόμους στην περιμέτρο τους.

2^η - Η τοποθέτηση απλής τέντας στις όψεις των καταστημάτων με σκοπό την ενατένιση του συνόλου της πλατείας, χωρίς ενδιάμεσα εμπόδια.

Σημαντικός συντελεστής στον χαρακτήρα του χώρου είναι η σκίαση από τις υψηλές κώμες των δέντρων που καθιστούν τον χώρο ως τον πλέον ευχάριστο του κέντρου τους καλοκαιρινούς μήνες. Έτσι λοιπόν η νέα διαμόρφωση λαμβάνει υπ' όψιν τις υψηλές ζαρντινιέρες / καθιστικά και επενδύει με υλικά συγγενικά με την κεντρική πλατεία τα δάπεδα.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΗΡΩΟΥ - ΒΙΓΛΑ

Σημαντικό εγχείρημα της πρώτης προσέγγισης το 1993, στον σχεδιασμό της πλατείας, ήταν η μετατροπή του χώρου στο πρώην Ηρώο - τότε λούνα πάρκ - σε κομβικό τόπο για την μετάβαση από τα τείχη / γραμμικό αστικό πάρκο, στο κέντρο της πόλης. Τότε το ιστορικό κτήριο πλαισιωνόταν από ελαφρύ επίμηκες κτήριο / αναψυκτήριο, σε συνδυασμό με παιδική χαρά, προκειμένου να ικανοποιήσει ειδικούς χρήστες, τις οικογένειες με παιδιά.

Ο ευρύτερος χώρος θα παρελάμβανε υψηλές φυτεύσεις φοινίκων ώστε να συνδυάζεται με το υψηλότερο ακόμη πράσινο των πεύκων επί της Βιγλας. Η επανάχρηση του Ηρώου θα αποσκοπούσε στην φιλοξενία εκθέσεων εικαστικών τεχνών και περιοδικών εκθέσεων, ως συνέχεια της λειτουργία της βασιλικής του Αγίου Μάρκου.

Σήμερα με την συζήτηση που έχει προκύψει στην πόλη σχετικά με το μέλλον αυτού του κτηρίου, μέσα από μια πολυδιάστατη ανασκόπηση,

αναδεικνύεται η δυναμική του χώρου, που προφητικά σχεδόν απέδιδε πριν είκοσι χρόνια η μελέτη. Όχι μόνο είναι το κλειδί εισόδου στα τείχη αλλά και ο σύνδεσμος μεταξύ της πλατείας Ελευθερίας και του πάρκου Γεωργιάδη. Σε μια άποψη ενοποίησης των περιοχών για μια πλατεία που να ενοποιεί και να ανασυντάσσει τα γύρω δεδομένα, το Ηρώο, ως μοναδικό νεομινωικό κτήριο στην πόλη μας, στον αντίποδα του Μουσείου επί της πλατείας, θα μπορούσε να φιλοξενεί στο μέλλον μια σταθερή έκθεση για τις πρώτες αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην Κρήτη, και να λειτουργήσει ως πόλος έλξης στην πορεία των επισκεπτών του Μουσείου επί της πλατείας. Οι γύρω από αυτό διαμορφώσεις θα έχουν ως κριτήριο:

- Την διατήρηση μέρους της περιφραξης στα βόρεια, με το πολύ ενδιαφέρον σχέδιο στα κιγκλιδώματα, που παράλληλα να οριοθετεί την νέα θέση των Ταξί.
- Τον σχεδιασμό των δαπέδων με αναφορές στους πομπικούς διαδρόμους των αυλών στα μινωικά ανάκτορα.
- Την σταδιακή ένταξη πατητού χώματος και χαμηλών εποχιακών φυτεύσεων στα δάπεδα, μέχρι πίσω από το Ηρώο, όπου μπορεί να τοποθετηθούν δομές παιδικής χαράς.
- Την δυνατότητα περιορισμένης δόμησης σε συνέχεια των τριών οικοδομών στα δυτικά του χώρου, ως διαμόρφωση όψης του συγκροτήματος, προς την πλατεία.
- Οι στρώσεις των δαπέδων επίσης οφείλουν με την δομή τους να οδηγούν το βλέμμα και την διάθεση για συνέχιση της πορείας προς το πάρκο Γεωργιάδη. (σχέδιο Α.10)

Στην παρούσα πρόταση ενσωματώνεται σχεδιαστικά η συνέχεια της κίνησης επί του λόφου της Βίγλας, από την υφιστάμενη ράμπα, με την δυνατότητα που δίνει ο χώρος για δημιουργία χώρων στάσης και θέασης προς την πόλη και την θάλασσα. Από το υψηλότερο λοιπόν σημείο της περιοχής, που δίνει την δυνατότητα εποπτείας των χώρων θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι μπορεί να λειτουργήσει κομβικά για την ξενάγηση στα τείχη. Με παρόμοιο τρόπο, επόμενος χώρος είναι η πλατεία Προσκόπων, όπου το υψηλό πράσινο των έξι φοινίκων μπορεί να συμπληρωθεί με χαμηλότερα δέντρα και χρησιμοποιώντας την διαφορά στάθμης να

διαμορφωθούν αναβαθμοί, ως σημείο αναφοράς και συνεύρεσης των κατοίκων αυτής της γειτονιάς.

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΕΙΧΟΥΣ - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΤΑΦΡΟΣ

Είτε προωθηθεί η κατασκευή του μεγάλου υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων είτε όχι, στην συρραφή των προσβάσεων από την τειχισμένη πόλη προς τα ανατολικά, υπάρχει η δυνατότητα να αποκαλυφθεί το υψηλό μέρος του μετώπου στο τείχος του προμαχώνα Vitturì. Αυτό μπορεί να επιτυγχάνεται με την σταδιακή απομάκρυνση των χωμάτων και μικρών φυτών σε επαφή με το τείχος και την συγκράτηση των μεγαλύτερων σε ένα πρανές που θα έχει κλίση προς το τείχος και θα επιτρέπει την θέαση από τον λωβό στου Ελευθερίου Βενιζέλου, έως το στέμμα της οικογένειας Vitturì στα νότια. Επειδή η κεκλιμένη μορφή που θα λαμβάνουν τα χώματα οφείλει να υποχωρεί σταδιακά όσο φτάνουμε βορειότερα κάτω από τον λωβό, μέχρι το εργοστάσιο Καστρινάκη, η οδός Δημοκρατίας οφείλει να τοποθετείται σε γέφυρα. Μια άλλη γέφυρα, μόνο για πεζούς θα οδηγεί στην είσοδο του πάρκου Γεωργιάδη. (σχέδια Α.5 και Α.6)

Δ. ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ - ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ

Μεταξύ των παρατηρήσεων που έχουν γίνει κατά καιρούς σχετικά με την λειτουργία των υλικών της πλατείας, πάντα για το κεντρικό τμήμα της διαμόρφωσης, συχνά γίνεται αναφορά στην μονοτονία του υλικούς στρώσης ως προς τον βιοκλιματικό χαρακτήρα και συμπεριφορά του.

Ο **Δ.Η.** συμμετέχοντας στο πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013» Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α. ανέθεσε την σύνταξη μελέτης περιβαλλοντικής αξιολόγησης της πλατείας. Στην περιβαλλοντική αυτή μελέτη γινόταν μνεία για την πλατεία Ελευθερίας, την πλατεία Δασκαλογιάννη και τους γύρω χώρους, όπου είχε ως δεδομένο το φαινόμενο της «αστικής θερμικής νησίδας». Η μελέτη αυτή στις μετρήσεις ελάμβανε υπόψιν τα υλικά στρώσης και τις φυτεύσεις στην περιοχή, χωρίς όμως να συνυπολογίζονται οι προσανατολισμοί και τα θερμικά φορτία από τα γύρω κτήρια.

Οι προτάσεις που προέκυψαν για την επέμβαση στην πλατεία και την γύρω περιοχή στοχεύουν στην βελτίωση του μικροκλίματος με σκοπό τη μείωση της θερμικής ανάκλασης και μια πιο αειφόρα αντιμετώπιση του αστικού χώρου. Για την βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής δύο είναι οι πιο σημαντικές στατηγικές που χρησιμοποιούνται : αύξηση του αστικού πρασίνου και η χρήση υλικών με ψυχρές ιδιότητες

Το αστικό πράσινο βοηθάει στη βελτίωση του αστικού μικροκλίματος καθώς:

- Βελτιώνει το μικροκλίμα και το φυσικό αερισμό.
- Παρέχει σκiasμό και 'χαμηλώνει' τη θερμοκρασία το καλοκαίρι.
- Παρέχει προστασία από κρύους ανέμους το χειμώνα.
- Μειώνει τη ρύπανση του αέρα και την ηχορύπανση.
- Συγκρατεί και απορροφά τα νερά της βροχής, άρα ελέγχει τις πλυμμήρες.
- Προστατεύει τη φυσική χλωρίδα και πανίδα της περιοχής.

Οι μετρήσεις έδειξαν ότι η κατάσταση που φημολογείται ως μη βιώσιμη ως προς το κριτήριο της θερμικής άνεσης, δεν εξακριβώθηκε ως τέτοια. Οι βελτιώσεις που προτάθηκαν σε εκείνη την φάση σίγουρα βελτίωναν την σημερινή κατάσταση, όμως σε πολύ μικρό βαθμό. Οι παράμετροι αισθητική και λειτουργικότητα δεν είχαν μελετηθεί.

Στην παρούσα πρόταση οι βελτιώσεις ως προς το βιοκλιματικό κριτήριο είναι πλέον ριζικές.

1. **Χρήση ψυχρών υλικών.** Για την αντιμετώπιση του φαινομένου επιχειρείται η χρήση ψυχρών υλικών τα οποία συμβάλουν άμεσα στην αντιμετώπισή του. Αυτό συμβαίνει γιατί λόγω της μείωσης των θερμοκρασιών των επιφανειών που προκαλεί η εφαρμογή των ψυχρών υλικών, μικρότερα ποσά θερμότητας μεταφέρονται στα υπερκείμενα στρώματα του αέρα. Αυτή η μείωση στη θερμοκρασία του αέρα συμβάλλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της "αστικής θερμικής νησίδας", εξασφαλίζοντας συνθήκες θερμικής άνεσης στο εξωτερικό περιβάλλον.

Η χρήση τους είναι με τη μορφή κυβόλιθων επάνω σε χώμα, σε πεζοδρομημένες περιοχές και επιπλέον σε αντικατάσταση της ασφάλτου, τα

οποία μέσω της φωτοκατάλλησης τα μετατρέπουν σε υλικά πιο φιλικά προς το περιβάλλον.

2. **Φυτεύσεις.** Σύμφωνα με την περιβαλλοντική μελέτη η αλλαγή του υλικού της πλατείας Ελευθερίας δεν δημιουργεί μεγάλες διαφορές στο μικροκλίμα, λόγω ίσως και της ήδη μεγάλης επιφάνειας σκιασμού της. Γι' αυτόν το λόγο προστίθεται περισσότερο πράσινο και παρεμβάλλονται μεγάλες λωρίδες πρασίνου χαμηλής βλάστησης η οποίες καλύπτονται με χώμα.

Η χαμηλή βλάστηση είναι η μοναδική ύλη που έχει μικρή ανακλαστικότητα (τιμές από 0,05 – 0,30) και ταυτόχρονα αναπτύσσει χαμηλότερες επιφανειακές θερμοκρασίες από τα περισσότερα δομικά υλικά. Επιπλέον βοηθάει και στην συγκράτηση του νερού της βροχής αλλά και στην βελτίωση του μικροκλίματος. Ταυτόχρονα προστίθενται και νέα δέντρα χαμηλότερου κυρίως ύψους. Συνδυάζονται έτσι διαφορετικές κλίμακες πρασίνου, συμβάλλοντας στην καλύτερη σκίαση, δροσισμό αλλά και σε ένα πιο άνετο και οικείο περιβάλλον για τον επισκέπτη. Επιπροσθέτως σε κάποιες περιοχές στάσης που δεν περιβάλλονται από πράσινο τοποθετούνται σκίαστα.

Την ίδια αντιμετώπιση θα έχουμε στην περιοχή του Ηρώου, σε συνδυασμό με τα υφιστάμενα δέντρα και σε μικρότερη κλίμακα στην πλατεία του Μουσείου.

Ε. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ - ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Η αντιμετώπιση του σχεδιασμού των δημόσιων χώρων, πέραν του βιοκλιματικού κριτηρίου, επιχειρεί να αντιμετωπίσει ζητήματα που προκύπτουν ως προς το περιβαλλοντικό στίγμα των επιλογών. Τέτοια κριτήρια περιλαμβάνουν :

- Την αποτροπή δημιουργίας οικοδομικών συντριμμιών προς μεταφορά σε χωματερή. Άρα τις ελάχιστες το δυνατόν καθαιρέσεις.
- Την χρήση υλικών που εξωρύσσονται όσο πιο κοντά γίνεται στον χώρο του μελλοντικού εργοταξίου.
- Την χρήση ηλεκτρικών συσκευών και φωτιστικών χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης.

Πέρα λοιπόν από τα τεχνικά ψυχρά υλικά χρησιμοποιούνται υλικά που παράγονται στον τόπο, τα οποία παρουσιάζουν κι αυτά μεγάλη ανακλαστικότητα και πολλοί ερευνητές τα θεωρούν ως φυσικά ψυχρά υλικά. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι η δυνατότητα ανακύκλωσης των υλικών αυτών.

Με τις επιλογές της πρότασης σκοπεύουμε στην εξουδετέρωση ρύπων τόσο σε εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον με αποτέλεσμα :

- Σημαντική μείωση της επιφανειακής θερμοκρασίας και επιμήκυνση της διάρκειας ζωής της επιφάνειας.
- Διατήρηση του αισθητικού χαρακτήρα και των χρωματικών αποχρώσεων κατά την πάροδο του χρόνου λόγω της ιδιότητας αυτοκαθαρισμού τους.
- Μείωση των επαναλαμβανόμενων εργασιών συντήρησης και ανακαίνισης των επιφανειών.
- Πανίσχυρη αντιμικροβιακή και αντιμouxλική δράση.
- Καθαρό, άοσμο και υγιεινό περιβάλλον.
- Ως προς τα υλικά επιλέγονται τοπικά υλικά με ιδιότητες αυξημένης ανακλαστικότητας, τα οποία είναι φυσικά και ανακυκλώσιμα.
- Εκείνα που προτιθέμεθα να καθαιρέσουμε και μπορούν να με΄΄ινουν ακέραια, προτείνουμε να χρησιμοποιηθούν στην πλατεία του Μουσείου, σε συνδυασμό με άλλα, επίσης ντόπια από την Κρήτη.

Η μεγαλύτερη επιφάνεια της πλατείας Ελευθερίας καλύπτεται από γρανίτη Αστερουσίων, μια από την σκληρότερες και αντισοισθηρλές πέτρες που παράγει η κρητική γη. Το υλικό αυτό ανήκει στα φυσικά υλικά, είναι ανακυκλώσιμο και παράγεται στην περιοχή. Το ανοιχτό καφέ χρώμα του βοηθάει στην καλύτερη ανακλαστικότητα του υλικού, αποτρέποντας παράλληλα το θάμπωμα των πεζών. Επίσης προτείνεται να αλλάξει ο τρόπος τοποθέτησης του υλικού, με τοποθέτησή του πάνω σε άμμο ως βάση και όχι τσιμέντο, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη υδατοαπορρόφηση, το έδαφος να «αναπνέει» και παράλληλα να συμβάλει στο δροσισμό της πλατείας.

Σαν μια γενικότερη αξιολόγηση της επέμβασης θα βασιστούμε στα δεδομένα περιβαλλοντικής μελέτης, η οποία αξιολογεί τα αποτελέσματα της

προτεινόμενης φύτευσης και την αντικατάσταση του υπάρχοντος υλικού της πλατείας από μάρμαρο. Με αυτά τα δεδομένα επιτυγχάνεται η μείωση της θερμοκρασίας σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση και βελτίωση της θερμικής άνεσης. Έτσι θεωρούμε ότι η προσθήκη φύτευσης και υγρού στοιχείου επιτυγχάνει το στόχο της βελτίωσης του μικροκλίματος, ενώ οι βελτιώσεις ως προς τα χαρακτηριστικά των υλικών και του τρόπου τοποθέτησης, θα αποδώσει ακόμη καλύτερα αποτελέσματα.

Στην πλατεία Δασκαλογιάννη κρατάμε το υφιστάμενο πράσινο της πλατείας γιατί θεωρείται επαρκές και καλείππει το μεγαλύτερο μέρος της. Σε κάποιες επιμέρους περιοχές στις οποίες υπάρχουν καφετέριες προτείνεται η σκίαση με πέργκολες, οι οποίες μειώνουν και τη θάμβωση που προκαλείται από τον ουρανό.

Η αστοχία της εντοπίζεται στη χρήση του υλικού της. Έτσι το υπάρχον υλικό αντικαθιστάται από κυβόλιθους και ψυχρό τσιμέντο. Το τσιμέντο προτείνεται να καλυφθεί με φωτολυτικό επίστρωμα, το οποίο το μετατρέπει σε ψυχρό υλικό, με τα οφέλη που προαναφέραμε.

Ανάμεσα στα υλικά αυτά που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέγεθος της επιφάνειας παρεμβάλλονται ζώνες με πέτρα Αγίας Γαλίνης που είναι φυσικό τοπικό υλικό και ο γρανίτης Αστερουσιών που είδαμε στην πλατεία. Επιχειρείται με αυτό τον τρόπο μια εναλλαγή σκληρών και μαλακών υλικών, τα οποία δημιουργούν μια αίσθηση άνεσης στο χώρο και ένα ποιοτικά πιο αναβαθμισμένο αισθητικό αποτέλεσμα. Στο σύνολο των χώρων έχουμε σημαντική μείωση της θερμοκρασίας κατά πολύ μεγαλύτερη των επιλύσεων που πορτεύει η συνταχθείσα επί τούτου μελέτη.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ Τέλος για μια πιο φιλική προς το περιβάλλον λύση αλλά και προς την αισθητική και οπτική ποιότητα, προτείνεται ο φωτισμός με LEDs. πρόσφατη εμπειρία μας από τη λειτουργία των LEDs σε πραγματικές και όχι εργαστηριακές συνθήκες έδειξε ότι η διάρκεια ζωής τους ποικίλλει ανάλογα με το χρώμα τους και ρεαλιστικά είναι γύρω στις 50,000 ώρες).

Τα κύρια πλεονεκτήματα των **LEDs** που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ταυτόχρονα μια πλήρη λίστα των πλεονεκτημάτων των νέων αυτών πηγών φωτισμού:

- Μεγάλη διάρκεια ζωής.
- Χαμηλό κόστος συντήρησης.
- Μικρό μέγεθος (μικρότερο από 5 χιλιοστά).
- Εξαιρετικά χαμηλή κατανάλωση ενέργειας.
- Σταθερότητα χρώματος καθ'ολη τη διάρκεια ζωής του ηλεκτρονικού συστήματος.
- Δυνατότητα κατεύθυνσης της φωτεινής δέσμης, χωρίς τη χρήση ανακλαστήρων, κάτι που διευκολύνει τη χρήση τους για φωτισμό ανάδειξης.
- Παραγωγή φωτός χωρίς υπεριώδη (UV) ή υπέρυθρη (IR) ακτινοβολία.
- Ευκολία φωτορύθμισης και έλεγχου.

Παράλληλα διατηρούνται τα υψηλά φωτιστικά που υπάρχουν στην πλατεία Ελευθερίας καθώς η ανακλαστική και σκιαστική διάταξη, επειδή θεωρούμε ότι δεν θα διαχέεται ακτινοβολία προς τον ουρανό και τα ψηλότερα κλαδιά που φιλοξενούν πουλιά. Το διάγραμμα που προτείνεται δημιουργεί περιοχές καλά φωτισμένες ειδικά στις οδούς κυκλοφορίας οχημάτων και επιλεκτικά πολύ και λιγότερο φωτισμένες περιοχές στις πεζοδρομημένες ζώνες. (σχέδιο Α.4)

ΣΤ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. Επίλυση της Διαμόρφωσης των Κόμβων σε Επίπεδο Προμελέτης - Εναλλακτική Λύση 1 (Σχέδιο ΟΔΟ-Π-01 οριζοντιογραφία κλ. 1/500)

1. 2 Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις - Λύση 1 Προτεινόμενη

Στη λύση 1 ακολουθούνται οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις που έχουν εγκριθεί στο Βραχυχρόνιο Σχεδιασμό της Φάσης Β' της Κυκλοφοριακής Μελέτης της Π. Πόλης (Πιλοτική Εφαρμογή).

Στη λύση αυτή η κυκλοφοριακή ρύθμιση των οδών που καταλήγουν ή εκκινούν από τη πλατεία είναι ως ακολούθως:

- η οδός Μπωφόρ είναι μονόδρομη προς παραλία
- η οδός Ικάρου είναι αμφίδρομη
- η οδός Ανώνυμη στην ανατολική πλευρά της πλατείας είναι αμφίδρομη
- η οδός Δημοκρατίας είναι αμφίδρομη
- η οδός Πεδιάδος είναι μονόδρομος προς νότο
- η οδός Αβέρωφ είναι μονόδρομη με φορά προς τη πλατεία
- η οδός Ιδομενέως είναι μονόδρομη προς βορρά

- η οδός Ανώνυμη (βόρεια πλαυρά της πλατείας) είναι μονόδρομη προς Δικαιοσύνης
- η οδός Δικαιοσύνης είναι μονόδρομη προς δυσμάς

1.3 Γεωμετρικά στοιχεία οδών

Το πλάτος κυκλοφορίας των οδών προτείνεται να είναι ως εξής:

- η οδός Μπωφόρ στα 6,5 μ
- η οδός Ικάρου στα 6,5 μ
- η οδός Ανώνυμη στην ανατολική πλευρά της πλατείας στα 7,5 μ
- η οδός Δημοκρατίας στα 12 μ (2 λωρίδες των 3,0 μ ανά κατεύθυνση)
- η οδός Πεδιάδος στα 6,0 μ
- η οδός Αβέρωφ στα 7,25 μ
- η οδός Ιδομενέως στα 5,5 μ
- η οδός ανώνυμη (βόρεια πλαυρά της πλατείας) στα 6,5 μ
- η οδός Δικαιοσύνης στα 5,0 μ

Γεωμετρικά στοιχεία κόμβων

- **Κόμβος Ξανθουδίδου/Μπωφόρ/Ανώνυμης** (ανατολικής Πλευράς)
/Ανώνυμης (βόρειας πλευράς)

Η μορφή του κόμβου Ξανθουδίδου/Μπωφόρ/Ανώνυμης(ανατολικής Πλευράς)/Ανώνυμης(βόρειας πλευράς) προτείνεται στη μορφή κυκλικού κόμβου, όπως έχει εγκριθεί και στη Φάση Β' της Κυκλοφοριακής Μελέτης της Π. Πόλης.

Η εξωτερική ακτίνα του κύκλου είναι της τάξεως των 12 μέτρων (διάμετρος περιγραφόμενου κύκλου 24 μέτρα).

Η διάσταση αυτή επιτρέπει τις αριστερές στροφές των λεωφορείων των αστικών συγκοινωνιών και των τουριστικών λεωφορείων. Όμως, δεν επιτρέπει την αναστροφή των τουριστικών λεωφορείων από την Ικάρου στην Ικάρου.

Η αντίστροφη κίνηση από την Ικάρου στην Ανώνυμη (ανατολική πλευρά) είναι εφικτή αλλά με κατάληψη της λωρίδας ανόδου της Ικάρου. Τούτο είναι αποδεκτό μόνο διότι τα τουριστικά λεωφορεία δεν διέρχονται με μεγάλη συχνότητα, που όμως όπως περιγράφεται ακολούθως δεν είναι απαραίτητη.

Η πιο αποδεκτή κίνηση των τουριστικών λεωφορείων είναι άνοδος από την Ικάρου και δεξιά στην Μπωφόρ στάση για αποβίβαση επιβατών για επίσκεψη στο Μουσείο και στη συνέχεια μετάβαση στο σταθμό αναμονής.

Ο σταθμός αναμονής θα μπορούσε να γίνει και στον υπαίθριο χώρο στάθμευσης της Ικάρου που έχει εγκριθεί στο παρελθόν σε συνδυασμό με τη μελλοντική κατασκευή του υπογείου σταθμού αυτοκινήτων της Λ. Δημοκρατίας ή στο σταθμό των ΚΤΕΛ στη Παραλιακή λεωφόρο έναντι του λιμάνου.

Η επιστροφή τους για την εκ νέου παραλαβή των επιβατών από το Μουσείο θα είναι πάλι άνοδος στην Ικάρου και δεξιά στη Μπωφόρ. Η πορεία από την Ανώνυμη (ανατολική πλευρά) γίνεται στη περίπτωση που τα τουριστικά λεωφορεία έρχονται από την οδό Δημοκρατίας, οπότε και πάλι θα εισέλθουν στην Μπωφόρ για τη αποβίβαση επιβατών που επισκέπτονται το Μουσείο.

Για τα λεωφορεία των αστικών συγκοινωνιών προτείνεται να διατηρηθεί η στάση επί της Ανωνύμου (ανατολική πλευρά) με κατεύθυνση προς το Μουσείο.

Η διάταξη του κυκλικού κόμβου επιτρέπει την ασφαλή κίνηση όλων των κινήσεων της υπόλοιπης κυκλοφορίας καθώς και τις αναστροφές αποτέλεσμα των οποίων είναι η μείωση του μήκους των περιπορειών που θα ήταν αναπόφευκτες εάν δεν υπήρχε η δυνατότητα της αναστροφής.

- **Κόμβος Δημοκρατίας/Αβέρωφ**

Η μορφή του κόμβου Δημοκρατίας/Αβέρωφ προτείνεται ομοίως να είναι κυκλικής μορφής με εξωτερική ακτίνα 13,5 μ 'στε να έχουν τη δυνατότητα στροφής τα τουριστικά λεωφορεία.

Η διάταξη αυτή ανακουφίζει και μειώνει τις ουρές επί της οδού Αβέρωφ και επιτρέπει τις με ασφάλεια αναστροφές από όλες τις κατευθύνσεις

1.6 Αναγκαία συμπληρωματικά στοιχεία

Για τη ολοκλήρωση των διαμορφώσεων πρέπει να μας χορηγηθούν τα εξής πρόσθετα στοιχεία,

- η διαμόρφωση των οδών Ικάρου, Δημοκρατίας και Δικαιοσύνης οι οποίες έχουν εγκριθεί ή σχεδιασθεί από άλλες μελέτες, εγκεκριμένες ή μη, για να γίνουν οι κατάλληλες συναρμογές στα όρια της περιοχής της παρούσας μελέτης και να επιτευχθεί μια αρμονική και λειτουργική συνέχεια στο οδικό δίκτυο.
- η οριστική θέση των Ταξί των οποίων η θέση πιάτσας είχε ορισθεί επί της Ανώνυμης (ανατολική πλευρά) κατά τη Β' Φάση της Κυκλοφοριακής Μελέτης της Π. Πόλης

Η διαμόρφωση της Λύσης 2 δίδεται στο Σχέδιο ΟΔΟ-Π-02

Η διαμόρφωση και η γεωμετρία των οδών και των κόμβων της προτεινόμενη Λύσης 1 επιτρέπει τη λειτουργία των βασικών οδών Ικάρου, Ανώνυμης (ανατολική πλευρά) και Δημοκρατίας να λειτουργούν τόσο ως οδοί αμφίδρομης κίνησης όσο και μονόδρομης κίνησης. Το ίδιο ισχύει και για την οδό Ξανθουδίδου.

Επίσης η δευτερεύουσα οδός Ανώνυμη (βόρεια πλευρά) μπορεί να λειτουργεί και ως μονόδρομος προς οποιαδήποτε κατεύθυνση.

Η οδός Δικαιοσύνης και η οδός Αβέρωφ λειτουργούν πάντοτε ως μονόδρομοι με τη σημερινή φορά τους.

2. Επίλυση της Διαμόρφωσης των Κόμβων σε Επίπεδο Προμελέτης - Εναλλακτική Λύση 2 (οριζοντιογραφία κλ. 1/500)

Παρόλο που η εγκεκριμένη Β' Φάση της Κυκλοφοριακής Μελέτης της Π. Πόλης ορίζει τους κόμβους

- Ξανθουδίδου/Μπωφόρ/Ανώνυμης(ανατολικής Πλευράς)/Ανώνυμης(βόρειας πλευράς),
 - Δημοκρατίας/Αβέρωφ,
- να είναι κυκλικής διάταξης εξετάσθηκε και η περίπτωση να είναι της μορφής διασταύρωσης.

Η μορφή της διασταύρωσης στη περίπτωση του κόμβου Ξανθουδίδου/Μπωφόρ/Ανώνυμης (ανατολικής Πλευράς)/Ανώνυμης (βόρειας πλευράς) θα έχει πολλαπλές διασταυρούμενες κινήσεις που δεν επιτρέπουν την μέγιστη δυνατή κυκλοφοριακή ικανότητα και τη επιθυμητή οδική ασφάλεια.

Στη περίπτωση του κόμβου Δημοκρατίας/Αβέρωφ η μορφή της διασταύρωσης προκαλεί ουρές στη κίνηση επί της οδού Αβέρωφ.

Η διαμόρφωση της Λύσης 2 δίδεται στο Σχέδιο ΟΔΟ-Π-02

3. Συμπέρασμα

Η ευελιξία που δίδεται στη λειτουργία των οδών στη Λύση 1, επιτρέπει στη Δημοτική Αρχή να κατασκευάσει τις προτεινόμενες διαμορφώσεις χωρίς ενδοιασμούς διότι με τυχόν διαφορετικές ρυθμίσεις τώρα ή στο μέλλον δεν θα υπάρχει ανάγκη αποξήλωσης κρασπέδων και πεζοδρομίων.

Δηλαδή, είναι εφικτή η κατασκευή των διαμορφώσεων ανεξαρτήτως του αν τηρηθούν οι σημερινές κυκλοφοριακές ρυθμίσεις ή αν εφαρμοσθεί η Βραχυχρόνια Ρύθμιση (Πιλοτική) ή αν εφαρμοσθούν οι οριστικές τελικές ρυθμίσεις της Κυκλοφοριακής Μελέτης της Π. Πόλης.

Η ίδια ευελιξία δεν υπάρχει στην Λύση 2.

Προβλέπεται και στις δύο λύσεις, χώρος στάσης 4 οχημάτων για την εξυπηρέτηση του Ξενοδοχείου Αστόρια ώστε να μην επηρεάζεται η κυκλοφορία από άφιξη/αναχώρηση επισκεπτών με όχημα. Επίσης προβλέπεται και στις δύο λύσεις χώρος πιάτσας ταξί επί της Λ. Δημοκρατίας.

Εκ της προηγηθείσας ανάλυσης συνάγεται και ο ειδικός επί θεμάτων κυκλοφορίας εισηγείται την Λύση 1 για εφαρμογή και η ανάπλαση των πεζοδρομίων και των χώρων της πλατείας Ελευθερίας να ολοκληρωθεί με αυτή τη διαμόρφωση.

Εκ μέρους της ομάδας αρχιτεκτόνων προς το παρόν χρησιμοποιήθηκε η Λύση 2 λόγω της μεγαλύτερης ευελιξίας που αφήνει στον σχεδιασμό των κρασπέδων στις πεζοδρομημένες περιοχές και στην κίνηση των πεζών εν γένει. Επειδή η μονοδρόμηση της οδού Δικαιοσύνης θα υποβαθμίσει την μεγάλο κυκλοφοριακό φόρτο στην περιοχή, η Λύση 2 πιστεύουμε ότι είναι εξ' ίσου εφαρμοστέα.

Ζ. ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

Το ιστορικό κέντρο του Ηρακλείου παρουσιάζει μεγάλο αριθμό αντιθέσεων σε ότι αφορά στην φυσική του υπόσταση. :

- Πρόκειται για αστικό χώρο που ορίζεται από ιστορικά τείχη που έχουν συντηρηθεί ως τις μέρες μας με τρόπο ομοιογενή, τα οποία αποδίδουν στον τόπο ιστορικότητα με μεγάλη δύναμη, τόσο από την θάλασσα, όσο και στην στεριά.
- Στον ίδιο χώρο ο πολεοδομικός ιστός εσωτερικά των τειχών υπέστη βασικότατες αλλαγές, σχετικά με την μορφολογία των περιοχών κατοικίας και το *μνημειώδες* των μνημείων της βενετικής περιόδου. Αυτές επηρέασαν την ολοκληρωμένη εικόνα ώστε να τον καθιστούν σήμερα μη αναγνώσιμο.

Σχετικά με το κοινωνικό - οικονομικό υπόβαθρο :

- Παρόλη την εξάπλωση της μοντέρνας πόλης το ιστορικό της κέντρο κράτησε ακόμη την ικανότητα ελκυστικότητας, ως συμβολικός χώρος και τέλος ως πόλος της οικονομίας του ευρύτερου κέντρου. Πρόκειται για τον χώρο που προσελκύει τον τουρισμό, το εμπόριο, την συλλογική και πολιτιστική ζωή .
- Με την Ανάπλαση και Προστασία του ιστορικού κέντρου ως εργαλείο της πολεοδομικής νομοθεσίας δίδεται πλέον η δυνατότητα για συμβίωση των πολιτισμικών και συμβολικών καταβολών που εκπορεύονται από την ιστορία με τις λειτουργικές ανάγκες που σχετίζονται με την είσοδο και την κίνηση εν γένει, τις χρήσεις γής, εν γένει τις ανάγκες εξέλιξης της σύγχρονης πόλης.

Σκοπός της παρούσας προμελέτης είναι η έρευνα για την αποκατάσταση ή τουλάχιστον την μείωση των αντιθέσεων που ταλαιπωρούν από φυσική και οικονομική άποψη σε ένα μεγάλο μέρος του ιστορικού κέντρου του Ηρακλείου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εκπόνηση και εφαρμογή ενός μοντέλου πολεοδομικού σχεδιασμού διαρθρωμένου όσο το δυνατόν περισσότερο στο επίπεδο όλων των συστατικών .

Μέσω αυτού του μοντέλου παρουσιάζονται οι γενικοί στόχοι και οι ειδικότεροι, οι επεμβάσεις με προτεραιότητα, που θεωρούμε αναγκαίες για

να αποδοθεί στο κέντρο του Ηρακλείου ισορροπία μεταξύ των παρακάτω παραμέτρων :

Δράσαμε εργαζόμενοι στην σφαίρα του δυνατού και του ορθού, για να διαλευκάνουμε πολύπλοκα προβλήματα, που μπορούν βέβαια να λυθούν, επεμβαίνοντας στους κανονισμούς χρήσης της γής, στο υφιστάμενο ρυμοτομικό και στις Υπηρεσίες ΥΠ.ΠΟ.Τ. Παράλληλα έγινε προσπάθεια να αποδοθούν ισχυρές λύσεις σε περιοχές υποβαθμισμένες ή καθόλου αξιοποιημένες, όπως η πλατεία του Μουσείου, η Επιγραφική Συλλογή, το πεζοδρόμιο της Ανωνύμου επί του τείχους, το οικόπεδο του Ηρώου, ο δημόσιος χώρος στην τάφρο και ο επιπρομαχώνας στην Βίγλα.

Η κεντρική αυτή περιοχή στο Ηράκλειο, μέσω μίας σειράς επεμβάσεων σε περισσότερες κλίμακες και με διαφοροποιημένα αντικείμενα, μπορεί να επαναφέρει τον χαρακτήρα μιας πόλης ισορροπημένης και ευχάριστης για τους κατοίκους της και για τους επισκέπτες. Ως κέντρο έλξης λοιπόν και όχι μόνο διανομής του διεθνούς τουρισμού στην Κρήτη.

Σε αυτό το πλαίσιο η λήψη στιβαρών αποφάσεων που αφορούν στο μέρος αυτό του Ηρακλείου οφείλει να στηρίζεται στο γεγονός ότι δεν πρόκειται για τον μεγαλύτερο ελεύθερο χώρο της μεγαλύτερης πόλης στην Κρήτη, αλλά ο χώρος όπου εκτός από τον Δήμο και το Αρχαιολογικό Μουσείο, φιλοξενείται η έδρα της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Ως τέτοιος οφείλει να διαφυλάξει τον δημόσιο χαρακτήρα σε κάθε του γωνιά και να επηρεάσει ως προς τους συμβολισμούς την τοπική κοινωνία.

Σε μια τέτοια κατεύθυνση θεωρούμε ενδεδειγμένες κάποιες επιπλέον κινήσεις που αφορούν :

1. **Ηρώων.** Τον επανέλεγχο της ρυμοτόμησης του χώρου γύρω από το Ηρώων με σκοπό τον περιορισμό στην δόμηση του μεγάλου οικοπέδου ή την αλλαγή χρήσης στο Γ.Π.Σ. ή την ολοκληρωτική απαλλοτρίωση με σκοπό να αποκατασταθεί το ιστορικό κτήριο και ο χώρος να συμπεριληφθεί στην πλατεία ως δημόσιος.
2. **Προμαχώνας Vitturi.** Την ανάδειξη και προσβασιμότητα στον χώρο του επιπρομαχώνα και την αφαίρεση μέρους της επιχωμάτωσης στο ανατολικό μέτωπο του προμαχώνα Vitturi.

3. **Πρώην αλευρόμυλος Καστρινάκη.** Την απαλλοτριώση ή ανταλλαγή του πρώην αλευρόμυλου προκειμένου να γίνει επανάχρηση από τον Δήμο ή της Περιφέρειας. Το ελεύθερο οικόπεδο θα μπορούσε να λειτουργήσει ως χώρος στάθμευσης μόνο των τουριστικών λεωφορείων την ημέρα και πλατεία την νύχτα.
4. **Επιγραφική Συλλογή.** Σήμερα καταλαμβάνει έναν σημαντικό χώρο που αναγκαστικά μένει κλειστός, ενώ θα μπορούσε να γίνει ο πλέον προσφιλής στους περιπατητές και τουρίστες, ως αναπόσπαστο τμήμα των τειχών. Ενδείκνυται η μεταφορά του σε γειτονικό οικόπεδο.
5. **Πλατεία Μουσείου - Νέο Μουσείο Επιγραφών.** Η σημερινή κατάσταση ως προς την λειτουργία και την αισθητική προτείνεται να ανατραπεί με τις παρούσες προτάσεις. Εναλλακτικά το νέο Μουσείο θα μπορούσε να μετατραπεί σε πωλητήριο ειδών λαϊκής τέχνης ή αντιγράφων.
6. **Κανονισμός λειτουργίας.** Σε έναν τόσο νευραλγικό χώρο απαραίτητος στο μέλλον θα είναι ένας αυστηρός κανονισμός λειτουργίας, ώστε να διαφυλάσσεται το κοινό μας αγαθό, ο δημόσιος χώρος.

Οποιαδήποτε πάντως θέση κατά την άποψή μας, θα πρέπει να στηρίζεται στη συνειδητοποίηση ότι η ταυτόχρονη και ομότιμη παρουσία του παλιού και του καινούργιου είναι η νέα προοπτική, το μέλλον των πόλεων. **Ο παράγοντας Ιστορία μαζί με τον παράγοντα Φύση είναι οι καινούργιες διαστάσεις στο σχεδιασμό των πόλεων και κάθε σύλληψη, κάθε ιδέα, χρειάζεται από την αρχή να τα περιέχει.**

Όμως πέρα από την γενικότερη συζήτηση που αφορά στην σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη, για την ελληνική πόλη εν προκειμένω, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι ένας ακόμη παράγοντας της προσδίδει ξεχωριστό χαρακτήρα και σήμερα πιά είναι δυνατόν να ληφθεί σοβαρότερα υπόψη ως δεδομένο του πολεοδομικού σχεδιασμού. Αυτός είμαι ο συνδυασμός Ιστορίας και Φύσης στον χώρο, είναι οι αρχαιολογικοί χώροι και οι χώροι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

Ο παράγοντας λοιπόν Αρχαιολογία είναι εκείνος που μπορεί σήμερα να προσδίδει ιδιαιτερότητα, στο τοπίο της ελληνικής πόλης και να λειτουργήσει ως ενεργός συνιστώσα του σχεδιασμού και της ανάπτυξης, αναστέλλοντας κερδοσκοπικές ενέργειες που φέρουν πλήγματα όχι μόνο την αρχαιολογική έρευνα αλλά στην ίδια την πόλη εν συνεχεία.

Επειδή ο δημόσιος χώρος είναι ότι πολυτιμότερο έχουμε πρέπει να είναι χώρος ενιαίος και σχετικά ομοιόμορφος, ευέλικτος και πολυλειτουργικός και να απευθύνεται σε όλους. _Επειδή ο τόπος εδώ από την φύση του αποτελεί το πάλκο των παραστάσεων της νεώτερης τοπικής μας Ιστορίας.

Η πρόταση που παρουσιάστηκε βασίζεται στις αρχικές επιλύσεις που δόθηκαν πριν είκοσι χρόνια ακριβώς, τα ουσιαστικά προβλήματα στον χώρο δεν επιλύθηκαν με την μερική κατασκευή του πεζοδρομημένου κεντρικού χώρου και πιστεύουμε εδώ ότι η αλήθεια των πραγμάτων επανέρχεται, επειδή, σύμφωνα με τον Άρθουρ Σοπενχάουερ, *Κάθε αλήθεια περνάει από τρία στάδια. Πρώτα γελοιοποιείται. Μετά βρίσκει σφοδρή αντίθεση, και στο τέλος θεωρείται αυτονόητη.*

Ο Κοινός εκπρόσωπος

Ηράκλειο, 20 Ιανουαρίου 2014

Νίκος Σκουτέλης αρχιτέκτων μηχανικός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανανιάδου-Τζημοπούλου Μαρία και Καραδήμου - Γερόλυμπου Αλέκα, *Πλατείες της Ευρώπης - Πλατείες για την Ευρώπη*, Αθήνα 2008.
- Burgel, Guy. *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη: Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα*, Αθήνα, εκ.Πλέθρον, 2008
- Candia/Creta/Κρήτη. *Ο χώρος και ο χρόνος.16^{ος}-18^{ος} αιώνας*, Αρχείο χαρτογρα-φίας του ελληνικού χώρου, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2005.
- Γοσποδίνη Άσπα,Μπεριάτος Ηλίας (Επιμ.) *Τα νέα αστικά τοπία, και η ελληνική πόλη*, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΕ
- Γεωργιάδου, Έλλη, *Βιοκλιματικός σχεδιασμός και καθαρές τεχνολογίες δόμησης* Έλλη Γεωργιάδου, Ελένη Ανδρεαδάκη - Χρονάκη, Ξενοφών Ζήσης, κ.ά. Θεσσαλονίκη : Παρατηρητής, 1996.
- Castells, Manuel. *Πόλη και κοινωνία : Ιδεολογία, κοινωνιολογική θεωρία και σχεδιασμός / Manuel Castells* · Αθήνα, 2007
- Κίζης, Γιάννης, *Αποκατάσταση Μνημείων. Αναβίωση συνόλων στην Αττική*, Αθήνα 2004.
- Μάντζιου, Λένα, *ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*, Αθήνα 2009.
- Rossi, Aldo, *Η αρχιτεκτονική της πόλης*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1987.
- Σκουτέλης, Νίκος, *ΚΡΗΤΗ, Νησιά του Αιγαίου - Αρχιτεκτονική*, Φιλιππίδης Δημήτρης, επιμέλεια τόμου, εκ.Μέλισσα, Αθήνα 2004.
- Σκουτέλης, Νίκος, *Ο πόλεμος χωροτάκτης. Το δίκτυο των πόλεων-οχυρών στο κατά θάλασσα κράτος της Βενετίας το 16-17^ο αι, Π.Ι.Ο.Π.*, Αθήνα, 2013.
- Στεριώτου, Ιωάννα, "Αρχές χαράξεων και κατασκευής των οχυρώσεων του 16^{ου} αιώνα και η εφαρμογή τους στις οχυρώσεις του Χάνδακα", *Πεπραγμένα Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου (1976)*, τομ.Β' 1981, σ.449-475.
- Τζομπανάκη, Χρυσούλα, *Χάνδακας. Η πόλη και τα τείχη*, ιδιωτική έκδοση, Ηράκλειο, 1996.
- Τουρνικιώτης, Παναγιώτης, *Η αρχιτεκτονική στη σύγχρονη εποχή : Ζητήματα θεωρίας και κριτικής των τελευταίων πενήντα χρόνων στο ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας*, Αθήνα, εκ. *Futura*, 2007.
- Χριστοφιλόπουλος, Δημήτρης, *Πολιτιστικό περιβάλλον, χωρικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη : Διαμόρφωση πολιτιστικού περιβάλλοντος μέσω του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού: Η πόλη του 21ου αιώνα*, Αθήνα 2002.
- Μελέτη : Ευάγγελος Γρηγοράκης, «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ-ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» Πράξη: ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ.

ΑΠΌ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<http://www.rethinkathens.org/>

<http://www.anelixi.org/oikologiki-arxitektoniki/beltiosi-astikou-klimatos/tropoioisi-mikroklimatos/ulika/>

<http://courses.arch.ntua.gr/fsr/134492/O%20BIOKLIMATIKOS%20SXE DIASMOS%20STON%20ASTIKO%20DHMOSIO%20XVRO.ppt>

<http://courses.arch.ntua.gr/fsr/124042/keimenodialexis.pdf>

http://courses.arch.ntua.gr/fsr/130225/Shmeiwseis_Oikonomou.pdf

http://library.tee.gr/digital/m2465/m2465_sinnefa.pdf

<http://courses.arch.ntua.gr/fsr/134492/O%20BIOKLIMATIKOS%20SXE DIASMOS%20STON%20ASTIKO%20DHMOSIO%20XVRO.ppt>

http://www.dytikiellada-peloponnisos-ionio.gr/elibrary/SMPE_EP_DytElladas_Peloponisu_Ionia.doc

<http://www.melisblock.gr/category/colours/>

www.abolincoolpaints.com